

TOIMINTAKERTOMUS 2011 / KESKI-POHJANMAA

SONet BOTNIA:n toiminta Keski-Pohjanmaan maakunnassa on perustunut kaksivuotiskaudelle 2011-2012 laadittuun alueelliseen toimintasuunnitelmaan. Toimintasuunnitelman mukaisesti keskeiset painopistealueet vuonna 2011 ovat olleet:

- Hyvinvoinnin kestävä kehittäminen ja tutkimuksen alueellisen rakenteen vahvistaminen
- Alueellisen tietotuotannon kehittäminen ja systematisoiminen
- Käytännön hyvinvointiosaajien verkoston muodostumisen sekä muodostumassa olevien kestävä kehittämisrakenteiden integroitumisen edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollon eheäksi kokonaisuudeksi
- Sosiaalialan ammatillisen osaamisen ja identiteetin vahvistaminen
- Keski-Pohjanmaan ihmisten hyvinvoinnin ja sosiaalisten oikeuksien toteutumisen edistäminen.

Toimikauden aikana on SONet Botnia toiminut Keski-Pohjanmaalla tavoitteellisesti em. tavoitteiden edistämiseksi verkostomaisessa yhteistyössä maakunnan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen osallistuvien toimijoiden kanssa. Tätä työtä on ohjannut SONet BOTNIA:n Keski-Pohjanmaan alueellinen ohjausryhmä.

Kestävän kehittämisen rakenteen työstämistä jatkettiin toimikauden aikana Keski-Pohjanmaan maakunnassa yhteistyössä perusterveydenhuollon, kuntien sosiaalihuollon, Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoidon ja peruspalvelukuntayhtymä Kiurun, alueen korkeakoulujen ja SONet BOTNIA:n kesken. Alkuvuodesta 2011 asia eteni SONet BOTNIA:n koolle kutsumien tilaisuuksien kautta. Loppuvuoden aikana keskustelua jatkettiin eri tahoilla ja asiaa on kytketty erityisesti järjestämissuunnitelman laatimisen yhteyteen. Toimintansa vuoden 2012 aikana käynnistävän perusterveydenhuollon yksikön, SONet BOTNIA:n sekä alueen korkeakoulujen tehtävissä on runsaasti yhteistyön ja substanssikehittämisen mahdollisuuksia.

Opetus- ja tutkimuslinikkatoimintaa on Keski-Pohjanmaalla myös hahmoteltu osana maakunnan kestävä kehittämisrakennetta. Tätä työstämistä on jatkettu sisällöllisesti Nuppu-hankkeen sisällä. Nuppu-hankkeen tavoitteena on keskipohjalaisen perhekeskuksen toimintamallin rakentaminen, mutta hankkeessa on varattu myös pieni resurssi opetus- ja tutkimuslinikkatoiminnan kehittämiseksi. Keski-Pohjanmaan sosiaalialan opetus ja tutkimuslinikan tarkoituksena on tiivistää yhteistyötä niin sosiaalialan koulutuksen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kuin työelämäyhteistyönkin saralla. Sosiaalityön kehittämisen kautta vaikutetaan suoraan keskipohjalaisten ihmisten hyvinvointiin. Samalla parannetaan ammatillista osaamista, koulutuksen laatua ja alan arvostusta sekä lisään sosiaalialaa koskevaa tietoisuutta. Maakunnan opetus- ja tutkimuslinikan www-sivut laadittiin ja avattiin vuoden 2011 aikana. Nuppu-hanke on saanut Kaste-ohjelman jatkorahoituksen ajalle 10/2011 - 10/2013 ja opetus- ja tutkimuslinikkatoiminnan kehittäminen jatkuu ao. hankkeen puitteissa.

Yhteistyötä täydennyskoulutuksen toimijoiden kanssa on SONet BOTNIA myös jatkanut toimikauden aikana. Täydennyskoulutus liittyy luontevasti lakisääteisen kehittämisrakenteen (sosiaalialan osaamiskeskus/sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikkö) tehtäviin eli osaamiskeskuksen lakisääteisenä tehtävänä on integroida koulutusta, tutkimusta ja kehittämistoimintaa sosiaalialan käytäntöihin kuntien tukena. Korkeakouluyhteistyön (niin koulutuksen, tutkimuksen kuin kehittämisenkin) yhteyden rakentaminen kuntiin on osa sosiaalialan osaamiskeskuksen lakisääteistä tehtävää. Aiemmin maakunnassa toimi SONet BOTNIA:n koordinoimana maakunnallinen täydennyskoulutustyöryhmä, mutta rakenteiden muututtua, ryhmän toiminta lakkasi. SONet BOTNIA onkin osallistunut maakunnassa käytyyn keskusteluun, siitä mikä olisi sopivin tapa täydennyskoulutuskysymysten ratkaisemiseksi.

Tärkeänä SONet BOTNIA:n yhteistyökumppanina hyvinvoinnin kehittämisen kysymyksissä on jatkanut myös Keski-Pohjanmaan maakuntaliitto. SONet BOTNIA on ollut mukana maakuntaliiton erilaisissa työryhmissä (mm. Hyvinvoinnin valtatie hankkeen ja Hyvinvoinnin pyöreän pöydän työryhmät) ja tilaisuuksissa (mm. Keski-Pohjanmaan hyvinvointifoorumit). Keskeisenä maakunnallisen yhteistyön kohteena on ollut *Keski-Pohjanmaan hyvinvointistrategian 2015 toteuttamisohjelman laatiminen* Hyvinvoinnin valtatie-hankkeen toiminnan puitteissa. SONet BOTNIA on osallistunut tähän työhön erittäin aktiivisesti. Se on toteuttanut vuoden aikana mm. maakuntaliiton kanssa tätä kokonaisuutta käsitteleviä yhteisiä työkokouksia ja muita tilaisuuksia. Toimintakauden aikana SONet BOTNIA allekirjoitti yli 50 muun toimijan kanssa Keski-Pohjanmaan liiton koordinoiman työn tuloksena syntyneen maakunnallisen hyvinvointisopimuksen. Hyvinvointisopimuksessa on kyse alueellisen hyvinvoinnin edistämisestä ja yhteistyön vahvistamisesta. Lähtökoh-tana sopimukselle on maakunnan hyvinvointistrategia.

Alueellisen tietotuotannon kehittämisen tarkoitetaan kokonaiskuvan luomista alueen väestön hyvinvoin-nista ja palveluista, erilaisten tapojen ja eri toimijoiden hyvinvointitietotuotannon hyödyntämistä ja yh-teensovittamista sekä hyvinvointitiedon kokonaisvaltaisen arviointimallin kehittämistä. Yhteistyö kunnalli-seen sosiaali- ja perusterveydenhuoltoon liittyvien kehittämisorganisaatioiden (osaamiskeskus, peruster-veydenhuollon yksikkö ja maakuntaliitto) kesken on myös hyvinvointitiedon tuotannon kehittämisen ydin, johon integroidaan korkeakoulujen, järjestöjen ym. tietotuotantoa ja tutkimusta. Keski-Pohjanmaalla alu-eellisella hyvinvointitietotuotannolla on ollut kiinteä yhteys hyvinvointistrategian ja sen toteuttamisohjel-man laadintaan. Tässä yhteydessä on nostettu esiin tietotuotanto ja hyvinvointi-indikaattoreja, joiden avul-la hyvinvointia voidaan mitata, seurata ja kehittää. Yhteistyön avulla on hahmoteltu hyvinvointitiedon mal-lia, joka kuvaisi riittävän kattavasti maakunnan väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa ja jonka systemaati-ven toteuttaminen olisi mahdollista. Keväällä 2011 SONet BOTNIA järjesti yhteistyössä Hyvinvoinnin valta-tie – hankkeen kanssa tilaisuuden, jossa esiteltiin Terveempi Pohjois-Suomi -hankkeen ja THL:n yhteistyönä kehittämä sähköinen hyvinvointikertomus. Maakunnan kunnat kiinnostuivat sähköisen hyvinvointikerto-muksen tarjoamasta hyvinvointitiedon keräämisen mallista ja valmistelivat yhteisen Kaste-hankehakemuksen osana laajaa Terveempi Pohjois-Suomi 2-hankehakemusta. Hyvinvoinnin valtatie-hanke päättyi vuoden 2011 lopussa, joten hyvinvointistrategian toimeenpano-ohjelman käytäntöön jalkauttami-nen jatkuu maakunnassa muulla tavoin.

Alueellisen tietotuotannon kehittämiseksi ja systematisoimiseksi SONet BOTNIA:ssa muodostettiin vuoden 2011 aikana ylimaakunnallinen tietotuotannon kehittäjäryhmä, ja vuoden 2012 aikana muodostetaan Keski-Pohjanmaan alueellinen ryhmä. SONet BOTNIA on organisoinut ylimaakunnallisia yhteistyökokouksia ja ollut tukemassa maakunnallista kehittämistyötä mm. hyvinvointitietotuotannon tilan ja kehitystarpeiden kartoittamiseksi. SONet BOTNIA:ssa on entuudestaan hyviä kokemuksia myös kolmen pohjalaismaakunnan hyvinvointibarometrin toteuttamisesta ja sen edelleen kehittämisestä on jatkettu neuvotteluja.

Järjestöyhteistyötä Keski-Pohjanmaalla on tehty eri yhteyksissä, mm. SONet BOTNIA:n ohjausryhmässä, Hyvinvoinnin valtatie-hankeessa, Kimpale-, Nuppu- ja KAMPA -hankkeissa. Järjestöillä on myös edustus SONet BOTNIA:n alueellista tietotuotantoa kehittämissä elimissä. Aiempi järjestöjen Kanto-hanke on jatkanut toimintaansa Yhteisöklubi Siltana saatuaan pysyväisluontoisen tuen toiminnalleen Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY). Se on tarjonnut keväästä 2011 alkaen uusissa toimitiloissaan järjestöille uudenlaisia mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi. Myös yhteistyötä Sosiaali- ja terveysturvan keskus-liiton (STKL) kanssa on jatkettu mm. monitoimijaisessa aluetyöryhmässä sekä Kaste- hankkeiden erilaisissa valmistelu- ja toimeenpanovaiheissa. Järjestöyhteistyön myötä kansalaisnäkökulma on vahvistunut sosiaa-lialan toimijakentässä ja Kimpale-, KAMPA- ja Tervein Mieliin – hankkeissa on tehty yhteistyötä kokemustut-kijoiden kanssa.

Kehittäminen substanssialueilla on painottunut vuonna 2011 Keski-Pohjanmaalla erityisesti hankekehittä-miseen, mutta myös kehittäjäryhmätoimintaan. Tämä on tarkoittanut ensisijaisesti hankesuunnitelmien koordinoimista ja laatimista, hankkeiden käynnistymisen ja juurruttamisen sekä arvioinnin tukemista. Loppu-vuodesta 2011 SONet BOTNIA:n johtoryhmä päätti, että hankkeita keskitetään jatkossa strategisesti tärkeillä painopistealueilla SONet BOTNIAan, millä vahvistetaan osaamiskeskuksen asiantuntijayhteisöä ja toimintaa

kuntien tukena. Hankeyhteistyön merkeissä SONet BOTNIA on verkostoitunut laajasti erilaisten hankkeiden kanssa. Hankeyhteistyötä on tehty maantieteellisesti katsottuna useisiin eri suuntiin. Keski-Pohjanmaa kuuluu Pohjois-Suomen Kaste-alueeseen, joten Kaste-hankkeiden valmistelun osalta on yhteistyö suuntautunut erityisesti Pohjois-Pohjanmaan, Lapin ja Kainuun suuntaan. SONet BOTNIA:n maakunnista Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa kuuluvat Väli-Suomen Kastealueeseen. Toisaalta on erityisesti SONet BOTNIA:n kautta tehty laajasti yhteistyötä myös Väli-Suomen alueen ja sen Kaste-hankkeiden suuntaan. Keski-Pohjanmaalla kehittämissyhteistyötä on tehty erityisesti seuraavien hankkeiden kanssa: Nuppu, KAMPA, Kimpale, Voimaa Vanhuuteen, IkäKaste sekä vanhustyössä IkäKasteen Etelä-Pohjanmaan vanhustyön kehittämiskeskuksen kanssa.

Päihde- ja mielenterveystyössä SONet BOTNIA on koordinoanut Alkon lahjoituksen käyttöä ylimaakunnallisen kehittäjäryhmän avulla. Rahoitusta on hyödynnetty Pohjalaismaakuntien alueen neljän ammattikorkeakoulun nuorten päihdetyön opetuksen ja ehkäisevän päihdetyöhön kehittämiseksi. Yhteistyötä on Keski-Pohjanmaalla tehty aktiivisesti mm. Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoidon- ja peruspalvelukuntayhtymä Kiurun ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kanssa nuorten päihdeopetuksen ja ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi.

Vuoden 2011 aikana on Keski-Pohjanmaalla laajennettu päihdestrategia Terve kotikunta – turvallinen maakunta 2007 - 2011 Keski-Pohjanmaan maakunnan ja Kruunupyyn kunnan päihde- ja mielenterveysstrategiaksi 2012 - 2016. Strategia valmistui vuoden 2011 lopussa. Sen laatimiseen osallistuivat Kokkolan turvallisuus, päihde- ja mielenterveystyön neuvottelukunta, Lesti- ja Perhojokilaaksojen mielenterveys- ja päihde-toimikunnat. SONet BOTNIA osallistui em. työskentelyyn strategiaa valmistelevan työryhmän jäsenenä sekä Kokkolan kaupungin turvallisuus, päihde- ja mielenterveystyön neuvottelukunnan asiantuntijajäsenenä. Myös Tervein mielin Pohjois-Suomessa – hanke, joka on yksi Pohjois-Suomen Kaste-hankkeista, oli aktiivisesti mukana strategiatyöskentelyssä tuoden siihen erityisesti mielenterveystyön näkökulmaa. Tämä hanke päättyi lokakuussa 2011.

Kimpale - keskitetyt ja innovatiiviset päihde- ja niihin liittyvät mielenterveyspalvelut ehjässä palvelukokonaisuudessa – hankkeen toiminnan puitteissa on työstitetty tulevaa päihdekeskusta. Se tulee toimimaan moniammatillisena selviämisen-, vieroitus-, avohoito- sekä laitostuntoutusyksikkönä, jonka palvelut ovat käytettävissä yli maakunnan rajojen. Päihdekeskuksen rakentaminen käynnistyy vuonna 2012 ja toiminta vuonna 2013. Uuden yksikön toiminnassa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon, sairaanhoidopiirin ja kolmannen sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä kehitetään innovatiivisesti uudelle tasolle. Toimikauden aikana on keskitytty erityisesti päihdekeskukselle rakennettavien tilojen suunnitteluun ja yhteistyörakenteiden kehittämiseen. SONet BOTNIA:n kehittämissuunnittelija on osallistunut tulevassa päihdekeskuksessa ja kiinteästi sen kanssa työskentelevän sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön valmentamisen ja osaamisen kehittämisen suunnitteluun.

Lastensuojelu- ja perhetyötä on Keski-Pohjanmaalla kehitetty Nuppu- hankkeen avulla. Nuppu-hanke on osa laajaa Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja rakenne – kehittämishanketta (PaKaste). Toimikauden aikana Nuppu-hankkeessa kehitettiin varhaisen puuttumisen menetelmiä ja jalkautettiin niitä käytäntöön. Kehittämisen kohteena ovat erityisesti ennaltaehkäisevä työ ja moniammatillinen toiminta. Hankkeen työn tuloksena Kokkolassa avattiin kevään 2011 aikana perhekeskus samoissa tiloissa Yhteisöklubi Sillan kanssa. Yhteisöklubi Silta toimii järjestöjen matalan kynnyksen kohtaamispaikkana ja se on jo osoittautunut erittäin hyväksi lastensuojelu- ja perhetyön kumppaniksi. SONet BOTNIA:n kehittämissuunnittelija on toiminut Nuppu-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana sekä eri työryhmien jäsenenä.

Aikuissosiaalityön kehittäminen on toimikaudella toteutunut Nuppu 2-hankkeen kautta. SONet BOTNIA:n käynnistämässä avoimessa aikuissosiaalityön kehittämisverkostossa laaditulle Nuppu – hankkeen jatkohankesuunnitelmalle Nuppu 2, myönnettiin vuoden 2011 aikana Kaste-hankerahoitus. Hanke käynnistyi lokakuussa 2011 ja sen avulla kehitetään lastensuojelu- ja perhetyön tavoitteiden lisäksi myös Keski-

Pohjanmaan aikuissosiaalityötä. Tavoitteena on, että hankkeen aikana kirkastetaan aikuissosiaalityön profiilia, selkiytetään yhteisen toiminnan rajapintoja sekä työstetään ja mallinnetaan aikuissosiaalityön palveluprosesseja. SONet BOTNIAn kehittämissuunnittelija on toimintakauden aikana osallistunut aktiivisesti Rovaniemellä talvella 2012 järjestettävän Aikuissosiaalityön II -seminaarin suunnitteluun ja järjestelyihin.

Ikäihmisten palvelujen kehittämiseksi on maakunnassa jatkanut Keski-Pohjanmaan vanhustyön esimiesten verkosto. Se on kokoontunut aktiivisesti ja SONet BOTNIAn kehittämissuunnittelija on osallistunut ryhmän toimintaan. Ryhmässä on käsitelty ajankohtaisia ja keskeisiä vanhustyön asioita sekä hyviä käytäntöjä. Verkosto on työstänyt myös omaishoivan tukemista kehittävää hankesuunnitelmaa, jolle tullaan hakemaan rahoitusta uudesta Kaste 2-ohjelmasta.

Kokkolan kaupunki on vuodesta 2010 alkaen ollut mukana Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen – hankkeessa. Kolmivuotisen hankkeen tavoitteena on ikäihmisten toimintakyvyn edistäminen. SONet BOTNIAn kehittämissuunnittelija on Kokkolan kaupungin osahankkeen työryhmän jäsen. Kaupunki sai vuoden 2011 aikana erityismaininnan hankkeen aktiivisen työn tuloksista. Myös KAMPA-hankkeen (Hyvinvointipalvelujen kehittäminen kansalaisosallistumisen ja yhteisöllisyyden pohjalta maaseudulla) tavoitteet sisältävät vanhustyön palvelujen kehittämistä, erityisesti haja-asutusalueella. Hanke sai vuoden 2011 aikana rahoituksen Kaste-ohjelmasta ja hankkeen toiminta käynnistyi lokakuussa 2011. SONet BOTNIAn kehittämissuunnittelija osallistui aktiivisesti hankkeen käynnistämiseen liittyviin toimenpiteisiin sekä hankkeen avajaisseminaarin suunnitteluun ja järjestelyihin. Hankkeessa ovat mukana kaikki Keski-Pohjanmaan kunnat ja Kruunupyyn kunta.

Vanhustyö on Keski-Pohjanmaan kehittämissuunnittelijan painopistealuetta, joten hän on koordinoit ko. substanssin kehittämistä SONet BOTNIAn alueella. Vanhustyön ylimaakunnallinen tutkimus- ja kehittämis-työryhmä on toiminut vuodesta 2007 alkaen ja se on perustettu yhteistyössä vanhustyön kehittämisryhmäkohtaisen hankkeen kanssa. Keski-Pohjanmaan kehittämissuunnittelija on toiminut työryhmän puheenjohtajana. Ryhmässä on selvitetty mahdollisuuksia hankkeista yhteisiä kehittämistavoitteita. Etelä-Pohjanmaan kehittämissuunnittelijan painopistealuetta on varhaiskasvatus ja Pohjanmaan suunnittelijan vammais- ja monikulttuurisuus-työ. Myös näiden substanssien osalta on Keski-Pohjanmaalla tiedotettu kehittämistyön etenemisestä erilaisilla foorumeilla ja verkostoitui toimijoita SONet BOTNIAn alueen tilaisuuksiin.